

quò ad bonum utilitatemque rei Ecclesiasticæ perveniatur. Deinde si de ubere hinc percipiendo fructu sermonem habere vellem, dies me, oratioque deficeret, & rem perspectam oculis, tritissimamque persequer, quando tot virorum gravissimorum uberrimæ de hac ipsa re editæ lucubrationes, quotidianæ controversiæ de beneficiis agitæ, sollicitæ Episcoporum, ipsorumque Pontificum Maximorum curæ in hac parte dirigenda, moderanda, exornandaque impensæ, istud ipsum abundè testificantur. Si fortè quemquam, aut turbet immensa propemodum multitudo dicendorum, aut premat gravitas pœnè inferenda disputationum, is planam labore meo methodum paratam inveniet, ex qua fiat, ut eùm perspicuitas lucem adferat, tum ordo suis in sedibus tributa singula locet, adcommoet. Nimirum septem Dissertationibus universa complectar, ac digeram. In prima originem, naturam, ac qualitates universas beneficiorum generaliter exhibebo. Secunda pandet varias beneficiorum species, & singulas singulorum proprietates. Agam in tertia de beneficiis erigendis restaurandis, uniendis, vel dividendis. Huic autem quartam adjiciendam necessariò duxi, quæ de juribus Patronorum inscriberetur, propterea quòd eadem Patronorum jura ut plurimum ex erectione, vel restauratione beneficiorum acquirantur. In quinta progrediar ad expendendas beneficiorum collationes. Sexta explicavit jura, & onera Clericorum, qui beneficia obtinuerint. In postrema disseram de causis, & modis, quibus beneficia amittuntur. Utque rem absolutissimam undique faciam, brevi appendice subjecto, quædam beneficia impropria, & singulares eorundem notas, quibus ista paulisper à generalibus beneficiorum regulis deflectunt, indicabo.

DISSERTATIO PRIMA DE BENEFICIORUM ORIGINE, NATURA, ET QUALITATIBUS.

Ad hanc, cœterasque subsequentes Dissertationes
referendus est titulus 5. libri 3.
Decretalium.

CAPUT I.

*Quid sint Beneficia, & quæ illorum instituen-
dorum ratio.*

NON prisca ætas, quæ Clericos ut plurimum invitos ad Ecclesiastica gerenda munera non tam advocabat, quàm cogebat, sed inferior, quamquam non sera, posteritas *Beneficiorum* nomine donavit Sacra ministeria, quibus dum Clerici vacarent ex Prælatorum mandatu, Ecclesiarum peculiis alerentur. Id facilè deducitur ex Hieronymo, qui in can. 6. caus. 8. quæst. 1. tradens, in dignitatibus Ecclesiasticis nullam esse habendam aut amoris, aut necessitudinis, aut similis cujuscumque adfectionis rationem, sed dumtaxat utilitatem Ecclesiæ attendendam, lugensque illorum Prælatorum perfidiam, qui has regulas minimè custodirent, ajebat, cernere se, plures hanc rem *beneficium* facere; quasi diceret, longe esse dissita Ecclesiastica officia à beneficiorum natura, nec facilè cum beneficiis posse confundi. Quid hoc monumento clarius ad evincendum, temporibus Hieronymianis necdum beneficiorum nomen in Ecclesia auditum fuisse? Nec quisquam erit, qui putet, nomen beneficiorum jam inolevisse temporibus Concilii Chalcedonensis in

conspectu canonis 9. caus. 1. quæst. 3., ubi Alexander II. ait jam in eo Concilio constitutum, damnari eos, qui *Ecclesiæ beneficium interventu pecuniæ acquirunt*. Præterquamquod enim in integra Alexandri II. epistola ea verba desiderantur, uti observavi in meis adnotationibus in Gratianum, Canon ipse Chalcedonensis ita à Gratiano exhibetur in can. 8. caus. 1. quæst. 1., ut tradatur quidem, neminem in clero connumerandum esse quocumque nomine, datione pecuniæ; non tamen usurpetur nomen beneficium. Quicumque hoc nomen dicto canoni 9. adsuit, is sanè clarius explicavit Chalcedonensis Concilii mentem, eò scilicet tendentem, quòd ministeria quæcumque Ecclesiastica, quæ beneficia inde appellata sunt, contemplatione jurium, atque emolumentorum, ab omni simoniæ labe vindicarentur. Amplius dixero, ne temporibus quidem Justiniani Imperatoris nomen illud obtinuisse, quando ex Novella 6. cap. 8. deducitur, vetitum fuisse Episcopis, ne gravarent Ecclesias majore numero Clericorum, quàm ferrent Ecclesiasticorum reddituum vires, ne propter aliquas quidem *compassiones, aut beneficia* quasi dice-

ret Imperator exemplo laudati Hieronymi, nullum in designatione ministrorum versari debere amorem, beneficium nullum, id est nullam gratiam, nullum favorem, nullam liberalitatem. Duo extant apud Gratianum monumenta Gregorio Migno tributa in can. 1. & 2. caus. 1. quæst. 3., atque in utroque *beneficii* nomen occurrit. Cæterum jam ego in meis adnotationibus ad Gratianum observari, canones illos vel ex hoc ipso esse à Gregorio adjudicandos. Edita hæc monumenta sunt recentiore ætate ad retundendos simoniacorum abusus; & quando Gregorius Magnus multa scripsit adversus simoniacos, non dubitavit auctor monumentorum, ista ipsa Gregorio Magno tribuere, utens formulis non Gregoriano, sed suo, quo vivebat, sæculo accommodatis. Reverà Gregorius multa de hac re scripserat ad Episcopos Helladis in Achaja, can. 117. caus. 1. quæst. 1., unde puto derivatum canonem. 1. caus. 1. quæst. 3., dummodò emendetur inscriptio, & pro illis verbis *Episcopis Hispanis* legatur *Episcopis Helladis*. Multa item scripserat ad Episcopos Gallicanos, Syagrium, Ethetium, Virgilium, & Desiderium, unde puto derivatum canonem 2. eadem causa, & quæstione. Non tamen diffiteor, sæculo Ecclesiæ octavo jam in usu fuisse *beneficii* nomen, plures enim jamdiu adnotaverunt, illud legi in Concilio Francofordiensi anni 794., item in Concilio Moguntino anni 813., unde depromptum videtur capitulum 1. de Ecclesiis ædificandis; quamquam non ausim dicere, tum primum hoc nomen audiri cœpisse, propterea quod *beneficii* nomen, quod ibidem occurrit, non tanquam novum profertur, sed tanquam usu jam receptum. Itaque asserere possum, nomen *beneficii* recentius esse Gregorio Magno, antiquius Moguntino & Francofordiensi Concilio, prodire cœpisse sub finem sexti sæculi, vel sæculo septimo, vel etiam sæculo octavo jam fluente, quin certo definiam, quo primum tempore invaluerit. Verosi-

mile est, nomen illud Clericorum juribus, & oneribus tunc fuisse accommodatum, cum obtinuit, ut feudorum jura, beneficiorum etiam nomine nuncupata, reciperentur. Tunc enim quemadmodum milites, qui certam rem fruendam, vel utendam acceperant ab Imperatoribus, Ducibusve, beneficia accepisse dicebantur, lib. 1. feudorum tit. 1. & passim, ita beneficium quoque accepisse dixerunt Clericum, qui ecclesiasticum pro virili parte administrandum peculium obtinisset.

Dicta hæc initio sint, ut vel ex ipso *beneficii* vocabulo, quod quamquam recentioribus probatum fuerit, veteribus tamen non satis placuit, facilius intelligatur *beneficiorum* natura, quam cum ego expendo, non aliter beneficium definire possum, quam si dixerò: *Beneficium est militia quadam ecclesiastica, cujus onere suscepto Clericus certis ecclesiasticis officiis adstringatur, cujus jure quesito ecclesiastica stipendia mereat.* Novi enim apprimè, beneficia non tam in jure Clericis competente consistere, quemadmodum passim blandè nimis tradi solet, quam in onere gravissimo, quod beneficiariis imminet faciendi satis officio, quod semper beneficiis inest; ac propterea jure optimo censeo, militia ecclesiasticæ nomen beneficiis congruere, sub quo & juris, & oneris ratio æquabiliter venit. Hac in significatione, quæ latè admodum patet, nemo non videt, ecclesiastica beneficia omnibus Ecclesiæ sæculis constitisse: dicam amplius: nulla unquam potuit esse sacerdotum societas inter homines, nullum ministerium, aut sacerdotium sine beneficiis, quando verum est, vel ipsum jus Gentium suadere sacros administrandos esse, atque exhibendos. Quod si diversæ *beneficiorum* formæ; quales variis temporibus extiterunt, perspiciantur, pertinent istæ non ad immutandam *beneficiorum* naturam, sed ad *beneficiorum* modos, qualitates, atque id genus adjuncta. Itaque certum est, jamdiu à tempore ipso Apostolico, etiam tum, cum

cum Apostoli sub Christo Evangelicum obibant Ministerium, munera illa exitisse, quæ posterior ætas beneficia appellavit. Etenim enitebat jam ordo sacræ militiæ, in quo constituti onus susceperant divini officii, ac præsertim Evangelicæ prædicationis, & fidelium oblationibus alebantur, quo pertinent loculi illi, si ve peculia, quæ ex Christi Domini mandatu ad sui usum Apostoli custodiebant, & post Christi ascensionem custodire perrexerunt, quæ sanè quandam *beneficiorum* formam exhibent, can. 12. caus. 12. quæst. 1. At verò quò certior est horum munerum disciplina indè traducta usque ad seras ætates, atque æternum duratura, eò difficilius est inquirere in modos, & formas, quibus *peculii* sacri administratio per varietates temporum immutata est. Juvat in hac parte per varia Ecclesiæ sæcula expatiari, ac majoris perspicuitatis gratia Civitatenses sive Episcopales Ecclesias à Rusticanis, sive Parochialibus distinguere.

Ut de Civitatensibus, sive de Episcopalibus Ecclesiis primum dicam, multiplices temporum notas consignare debeo; primum Apostolicam ætatem ad Constantinum Imperatorem usque traductam; deinde sæculum quartum usque ad medium ferè sæculum quintum, quo Sanctus Augustinus Hipponensis florebat; tertio tempora, quibus Sanctus Augustinus & vixit, & certæ præstituendæ administrationi bonorum Ecclesiasticorum normam præbuit, usque ad tempora Concilii Agathensis, sive usque ad sæculum sextum; quarto tempora Concilii Agathensis, sive sæculum Ecclesiæ sextum cum sequentibus usque ad undecimum; quinto sæculum undecimum ad duodecimum usque, aut decimumtertium; postremò sæculum vel duodecimum, vel decimumtertium, à quo vix recentissima, & hac ipsa nostra ætate, ulla disciplinæ varietas deprehenditur. Igitur initio Apostoli, virique Apostolici exemplo Christi Domini loculos, si ve peculia possidebant redacta, ac collecta ex priorum fi-

delium oblationibus, & quidem liberilibus, ac largis ad alimenta sacrorum administrorum, item pauperum, eorumque omnium, quos christiana charitas sancta communionem donabat, quemadmodum testatur S. Lucas in actis cap. 2. in fine, cap. 4. vers. 32. & sequentibus, & cap. 5. Ne verò hac temporalium rerum administratione gravarentur Apostoli, quippe qui & orationum, & prædicationis evangelicæ curam præcipue obituri erant, electis Diaconis fuit ea administratio demandata; aded ut quæcumque oblationes in potestate quidem Apostolorum, atque Episcoporum personam apostolicam gerentium redigerentur, sed Apostolorum eorundem, atque Episcoporum solertia in singulos pro indigentia & meritis per Diacones tribuerentur, Actorum cap. 6., can. 121. 23. & 24. dist. 93., quasi Episcopi curam generalem gererent universi *peculii*, Diaconi meram dispensationem, can. 23. & 24. caus. 12. quæst. 1. Hinc in Ecclesiis reposita erant gazophilacia, arcæ, conchæ, seu corbonæ, in quibus *peculium* oblatum custodiebatur, uti testantur Justinus in Apologia 2. Tertullianus in apologetico, & Cyprianus in sermone de eleemosyna. An solis pecuniarum, rerumque fungibilium, usuque consumptibilium oblationibus, an insuper prædiis sive urbanis, sive rusticis *peculium* ecclesiasticum constaret, facti potius, quam juris disputatio est. Ex laudatis capitibus Actuum Apostolicorum liquet, primos christianos prædia vendidisse, ac venditorum pretia coram Apostolis attulisse in usus pios eroganda. Non est tamen inverosimile, paulo postea aut Viris apostolicis, aut successoribus Episcopis ipsa prædia fuisse largitate fidelium oblata, vel à Diaconis ex mandato Antistitum vendenda, & eroganda in pios usus, vel etiam retinenda eousque, donec prædiorum possessio utilis, aut opportuna videri Ecclesiæ posset. Erat adhuc Ecclesia diris Æthnicorum vexationibus turbata, ac quassata, eamque

ob rem tanquam collegium illicitum in Romano Imperio habebatur, & tanquam illud, quod in communi aut rerum dominia, aut possessiones habere non posset, argumento l. 20. ff. de rebus dubiis, & legis 8. cod. de hered. instituend.; identidem tamen non pacem dixerim, ac securitatem, sed quasdam veluti inducias obtinebat, unde fieret, ut si Clerici sub Episcopo constituti in possessionem prædiorum inducerentur, sine turbatione uterentur illis, ac fuerentur, non tamen sine formidine, cum deinde passim contingeret, ut quasitis spoliarentur. Absque à recensendo aut canone 5. caus. 12. quæst. 2., aut canone 12. caus. 17. quæst. 4., utpotè qui inter fragmenta Mercatoris recensendi sunt, qui sanè si genuini essent, perspicuè demonstrarent, temporibus Pii Papæ jam prædia possessa fuisse ab Ecclesiis. Cæterum prostant monumenta quædam apud historicos, quibus cum dicatur, prædia restituta fuisse Ecclesiis auctoritate, & clementia quorundam veterum Imperatorum, præsertim Constantini Magni, liquet, quandoque Ecclesiam bona immobilia possedissee. In conspectu istorum ego facillè concludo, vix monumenta occurrere, ex quibus colligatur, prædiorum jura per tria & amplius sæcula Ecclesiis fuisse quæsitæ; aut si pauca quædam inveniuntur, non constitisse in illis firmam, aut ex omni parte receptissimam disciplinam; etenim si fortè quidam Imperatores Æthnici visi fuerunt per certa tempora Ecclesiæ connivere, tum verò ecclesiasticum Collegium possidere in communi prædia potuit, per quasdam, ut modò dicebam, inducias id factum est, quibus tantisper à vexatione cessatum, non facultate expressis legibus facta, qua liberum acquirendi, retinendique jus concederetur: atque hac tempestate quæcumque oblationes, redditusve universi devolvebantur ad Episcopum in singulis diocesisibus; Episcopus autem per Diaconos designatos consulebat necessitatibus Clericorum, præstationibus vel annuis, vel mensuris, vel hebdo-

madariis, vel etiam diurnis in Clericos eosdem factis, unde Cyprianus Clericos appellabat *fratres sportulantes*, propterea quòd unusquisque eorum in sportulis tributum peculium, & victualia referebat.

Deventum fuit ad tempora Constantini Imperatoris, qui primus Christo nomen dedit; & postquam ipse lata lege sanxit, licere unicuique Clericorum Collegio hereditates, aut legata relinquere, l. 1. cod. de sacros. Eccles., liberalitates fidelium splendidiore esse cœperunt, nec tantum in numerata pecunia, inque rebus fungibilibus oblationes passim factæ, sed & collatione prædiorum, Ecclesiarum patrimonium adaugetur sunt. Imò & ex ipsa datione prædiorum paulatim fuerit cœpit, ut non adeo uberes essent rerum fungibilium præstationes, quasi Clerus ex rebus immobilibus, ac frugiferis congruam jam sustentationem referret. Refert Eusebius, & Nicephorus, variis donariis multas Ecclesias Constantini Principis liberalitate locupletatas esse, atque unam Carthaginensem Ecclesiam ter mille folles accepisse. Quid folium nomine veniat, qui scire voluerit, adeat Petavium in diatriba de Folliis adjecta notis in Epiphanium. Leo Philosophus in sua Novella 12. etiam testificatur quædam de largitatibus Constantini. Hinc passim auctus est numerus Diaconorum, qui temporalium rerum curam gererent, imò & constituti Subdiaconi plures, quorum opera Diaconorum sollicitudo jubaretur, præsertim ubi prædia dissita essent ab Ecclesiis, quibus Diaconi ministrabant; hinc scimus, temporibus Gregorii Magni ad custodiam, & curam patrimonii Ecclesiæ Romanæ designatos fuisse Subdiaconos, in Campania præsertim, & in Sicilia. Imperatores, qui Constantino successerunt identidem quidem cleri commoda provexerunt, pro singulorum religione. Verum quandoque accidit, ut ex variis causis aut caderet Ecclesia ab adeptis, aut certi acquirendi fines Ecclesiæ ponerentur. Dominabantur adhuc quarto sæculo Æthnici in Magistratibus constituti etiam

etiam sub Imperatoribus Christianis, qui odio, & invidia Christiani nominis Imperatorum animos aut à Christianæ Religionis patrocinio, aut certè à liberalitatibus in Ecclesias exhibendis vel aperte, vel subdolis artibus avocabant. Hinc Julianus, qui & apostata dicitur, in oratione Misopogon jussit prædia Ecclesiis olim concessa ab Ecclesia eripi; neque aliud ab impio Principe in idololatriam prono poterat expectari. Sed iterum alii pii Principes liberas possessiones prædiorum Ecclesiis concesserunt. Parcius Imperator Valentinianus se in Ecclesias gessit. Noverat ipse, Ecclesias ditatas fuisse magnis fidelium largitatibus, quas proinde non censuit in immensum extendi debere; quamobrem in l. 20. & 27. cod. Theod. de Episc. & Cler. vetuit, ne mulieres præsertim quidquam Ecclesiis testamento legarent, quam constitutionem viris ecclesiasticis minus gratam Hieronymus de vita Clericorum tradebat eludi facillè posse, suadens, ut qui vellet Ecclesiæ redditus augere, quòd non poterat heredis institutione, vel legati datione facere, institutione fideicommissaria impleteret. Rebus Ecclesiæ ita constitutis perseveravit nihilominus vetustissima disciplina administrationis. Nimirum redditus Ecclesiarum, sive ex oblationibus rerum fungibilium à fidelibus donatarum, sive ex fructibus prædiorum exacti, in Episcopi potestatem deveniebant; & in Clericos omnes, piisque causas, quales erant erectiones, reparationesque sacrarum ædium, ornamenta templorum, erogationes in pauperes, & peregrinos, aut similes per Diaconos tribuebantur, can. 23. 24. caus. 12. quæst. 1., imò & ad auferendam quamcumque suspicionem ab Episcoporum providentia statuit Chalcedonense Concilium, ut nemo ex Episcopis per se ecclesiasticum peculium administraret, tribueret, sed per Æconomum, ut plurimum ex Diaconorum ordine designatum, can. 4. dist. 89., can. 21. caus. 16. quæst. 7.

Obnoxia esse debuit variis incommodis ita constituta, ac firmata disciplina. Et primum quis adeo Æconomum, sive Diaconi essent, sive Subdiaconi, fidem, integritatem, atque probitatem in tributione peculii sacri puram, & simplicem fuisse sibi persuadeat, ut & nullius querimoniam occasionem præberet, & foret perenniter duratura, quando scimus, vel ipsa apostolica ætate similes querimonias de contemptu nonnullorum in administratione, ac tributione Ecclesiastici peculii auditas fuisse? Actorum cap. 6. in principio. Deinde inconcinna videbatur, & indecora ratio illa tributionis, qua singuli de clero quotidianas ferè pensationes non tam in numerata pecunia, quam in cæteris fungibilibus rebus quotidiano victui necessariis domum sportularum divisione adferebant. Primus Eusebius Vercellensis è recessu Sardoo ad regendam Vercellensem Ecclesiam advocatus, jamdiu olim inter Monachos commoratus, censuit è re clericali esse, si vitam communem instar monasticæ in clerum inferret, ratus, ea ratione incommodis omnibus consuli facillè posse. Præterquamquod enim Clerici universi unà cum Episcopo in una domo propè Ecclesiam degentes præsto esse valent saceris officiis, & expeditiores, utpotè sine sollicitudine rerum extranearum & mutuis exemplis se ad optima quæque concitare possent; æquabilis mensæ, & habitationis ratio invidiam omnem, contentionesque auferebat, & convenientius Æconomi sub Episcopis constituti necessaria quæque parabant, dispensabant. Exemplum Eusebii imitari cœperunt nonnulli Episcopi finitimi; cumque Augustinus Mediolani degens in fide æquè, & ecclesiastica disciplina erudiretur, apprimè gnarus communis Clericorum vitæ in certis Mediolanensis Provinciæ diocesisibus institutæ, statim ac Hipponensem in Africa Episcopatum adeptus est, & ipse eandem communem vitam in suam Ecclesiam iuvenit, imò & regulam com-

munis vitæ conscripsit, sequendamque clero suo proposuit. Post Augustini factum, ac præsertim post regulam scripto editam, ac de manu traductam, Episcopi numero plurimi eadem vestigia præserunt, unde passim in unaquaque ferè Cathedrali Clerici communem vitam amplexi sunt, sub regimine præsentis Episcopi, & sub dispensatione Œconomorum ut plurimum ex Diaconis selectorum. Videatur in hanc rem canon 10. 11. & 18. caus. 12. quæst. 1. Itaque hucusque tantum in eò disciplina vetus immutata adparuit, quòd Clerici olim se juncti in quoddam veluti Collegium coaluerint; cæterum adhuc Episcopi generalem curam bonorum Ecclesiasticorum gerebant, quam Œconomis sive Diaconis demandabant, à quibus etiam reddendas rationes exigebant.

Felix initio fuit hæc suscepta vitæ communitio, sed paulatim non omnibus Clericis placuit, adeo ut identidem Augustinus ipse communionis auctor de Clericorum suorum tædio quereretur. Eam ob rem à sæculo sexto usque ad undecimum varii fuerunt in hac parte Ecclesiarum mores; licet enim alicubi vita communis fuerit perpetuò, constantissimeque servata, aut saltem post brevis aliquando temporis lapsus renovata, ut plurimum tamen dissociata, est, & bona Ecclesiæ inter Clericos singularibus discreta titulis distributa fuerunt. Intuebantur Episcopi Clericos quosdam vitam communem perosos, eaque propter profitentes, se vividius, & jucundius Ecclesiæ deservituros, si separatim viverent; quamobrem Episcopi à regula dispensantes certis eos prædiis donabant, quæ non domini jure tenerent, sed simplicis administrationis, unde necessaria vitæ subsidia derivarent, quod probatum primum adparet in Concilio Agathensi, can. 32. caus. 12. quæst. 2. En recentiore beneficiorum imaginem à sexto sæculo in Cathedralibus Ecclesiis exhibitam, qualem etiam hodie adspicimus,

qua fit, ut præcipua quædam Ecclesiasticorum reddituum portio Episcopali auctoritate Clerico utenda cedatur in sacris officiis administraturo.

Ex dissociatione communis vitæ, atque ex constitutis singularibus peculiis Clericorum irrepserunt statim in Clericos vitia innumera, præsertim quòd Clerici bonorum ecclesiasticorum possessores non adeo, ut olim, ab Episcopo, aut ab Œconomis ab Episcopo constitutis pendebant. Hinc splendida epulæ, hinc luxus, ac luxuries, hinc ambitus, hinc avaritia, & quæ ex hac radice pestifera dimanat lues simoniæ; quæ sanè omnia, atque his similia flagitia sæculo decimo, & undecimo ferræ ætatis notam impresserunt. Providi Ecclesiarum Antistites, ac præsertim Pontifices Maximi intuiti tantos abusus omnem lapidem moverunt, ut Clericos in bonam frugem reducerent, quod commoda ratione fieri posse sperabant, si iterum ad communem desertam vitam Clericos revocarent, quemadmodum constat ex universis propemodum illius temporis monumentis, ac præcipuè ex Romanis Conciliis anni 1059. & anni 1063. Quibus acti stimulis Clerici impensius communem vivendi rationem amplexati fuerunt cum uberrima Ecclesiarum utilitate; & singularia beneficia jamdudum concessa rursus in quandam bonorum universitatem coaluerunt. Non tamen diutius constitit hæc rerum ecclesiasticarum administrandarum ratio & Clericorum Ecclesiæ addictorum propositum; etsi enim aliqui regularem illam vitam professi perpetuò fuerint, quorum etiam hodie supersunt Collegia, passim tamen devotum iterum est ad bonorum divisionem, unde beneficia sub præbendarum nomine, quasi sub tributione quandam Canonicis præberentur, in Cathedralibus Ecclesiis in eam formam redacta fuerunt, in qua adhuc in præsentia consistunt. Si quæ erecta alia inde fuerunt beneficia, sive sub nomine Canonicatus, sive sub alio quocumque titulo ad augen-

dos

dos Cathedralium Ecclesiarum administratos, ad illorum ferè similitudinem instituta deprehenduntur, dummodò singulares à fundatoribus adjectas leges excipias.

Pertinent hæc ad Ecclesias Cathedralis, in quibus semper Episcopi unâ cum certo Clericorum numero resederunt. Non absimilia adnotanda sunt in Ecclesiis constitutis extra civitates in oppidis, pagis, & vicis. Ecquidem frustra quæreremus certam disciplinam extra Cathedralis Ecclesias tribus prioribus Ecclesiæ sæculis, imò etiam ineunte, aut fluente quarto; proptereaquod usque ad ea tempora non alia erat Ecclesia, quam Episcopalis, ad quam universus diocesanus populus statis temporibus confluebat. Tantum observo, opus tunc fuisse, ut quidam Clerici, aut Diaconi causa oblationum, vel prædiorum dioceses lustrarent, aut Sacerdotes, prout res incideret, fideles constitutos in vicis divinis mysteriis recrearent, singuli tamen brevè ad Cathedralis Ecclesiam redituri; tùm verò Clerici illi adhuc adscripti dicebantur Cathedrali Ecclesiæ, à qua nonnisi ex temporaria causa aberant, proptereaque eodem jure, quo cæteri in Cathedrali Ecclesia perpetuò residentes, censebantur. Erectis extra Civitatem Parochialibus Ecclesiis, quod adauctus fidelium numerus sub finem quarti, vel principium quinti sæculi postulavit, & missis in villulas, pagos, & oppida Presbyteris, ac ministris earundem Ecclesiarum titulo, & quidem perpetuò, ordinatis, mandatum fuit, ut ipsi, sicut ordinario jure sacrum officium exercebant, prout crediti muneris ratio postularet, ita & fidelium oblationes exciperent, servata tamen, quoad fieri posset, veteri consuetudine; nimirum adhuc Parochi, & sub Parochis constituti administrantes oblationes quascumque ecclesiasticas, eoque magis rerum immobilium donatarum jura in Episcopi potestatem conferre debuerunt, necessaria deinde sibi, ac suis ministris vitæ subsidia ab eo-

Tom. II.

dem Episcopo recepturi. Aliud primum apud Græcos invaluit in Ecclesia Constantinopolitana sub Patriarcha Gennadio, labente sæculo quinto, quemadmodum scribit Nicephorus Callixtus in libro I. Historiæ Ecclesiasticæ Theodori Lectoris num. 13. ibi: *Porrò Gennadius Œconomus Ecclesiæ constituit Marcianum . . . Hic simul atque Œconomus factus est, decrevit, ut, quæ in unaquaque Ecclesia offerebantur, Clerici ejusdem Ecclesiæ acciperent, cum ad id tempus Magna Ecclesia universa accipere solet; quod paulatim & sensim ad alias Ecclesias traductum est; unde tandem evenit, ut Parochialibus, aliisque inferioribus, non Cathedralibus Ecclesiis acquireretur, quod Parochiis, aliisque inferioribus Ecclesiis donatum fuisset, Ferrandus Diaconus in cap. 38. Breviarii, alicubi quidem citius, alicubi in universum, alicubi pro parte tantum, scilicet pro modo matrimonii uniuscujusque Cathedralis Ecclesiæ, cujus jura antiqua non adeo imminui decebat, quousque sufficientes redditus ad alendos civitatenses Clericos non haberet. Quamobrem scimus, etiam recentioribus sæculis modò dimidiam, modò minorem dimidia portionem Parochialium, aut aliarum, quæ inferioribus Ecclesiis fierent, oblationum Episcopis reservatam, can. 9. vers. *Constituimus*, verbo *terciam* caus. 1. quæst. 3, can. 7. 8. 10. caus. 10. quæst. 1., can. 4. caus. 12. quæst. 3., can. 60. caus. 16. quæst. 1., cap. 16. de offic. jud. ordin., modò etiam censum annum, quod tamen abrogatum est Concilio Cabilonensi II. anni 813. can. 17. Nemo non inde videt, quòd dictum est de Parochialibus Ecclesiis, id facillè traduci posse ad cæteras Ecclesias minimè Parochiales erectas intra fines Parochiarum. Interea Clerici diocesanis in Parochiis constituti, aut etiam extra Parochias in inferioribus Ecclesiis ministrantes, concitati præsertim exemplo Clericorum in Cathedrali Ecclesia communem vitam cum Episcopo ducentium, similem vitæ rationem arripuerunt, unde Collegiata Ecclesiæ emergerunt, si-*

B

ve

ve Parochiales essent, sive minimè Parochiales, iisque omnibus vicibus obnoxia facta sunt, quibus superius ajebam obnoxias fuisse Ecclesias Cathedralis. Nimirum & in ipsis dissociata vita communi deventum tandem est ad constitutiones, tributionesque præbendarum. Non absimilis quoque fuit ratio Parochialium Ecclesiarum recentioribus sæculis ad commodum Civitatis populi in urbibus Episcopalibus erectarum, item Ecclesiarum inferiorum, in quibus certi sacri administrati constituti fuerunt. Unde tandem factum est, quod hodie intuemur, ut Parochi, Clericique universi beneficii titulo alicui Ecclesiae adscripti pro virili accepta portione bona Ecclesiae administrarent, & manu ita dixerim sua sibi necessaria vindicent,

CAPUT II.

De Beneficiorum proprietatibus generatim, ac specialiter.

De perpetua Beneficiorum militia.

Quædam œconomia, sive politica Ecclesiastica species in beneficiis deprehenditur, in qua scilicet non modò natura ipsa rei consideranda est, sed etiam generalis fundatorum, vel erigentium voluntas, nec non publicæ Ecclesiae leges, quibus certi modi, certæque formæ præstituta fuerunt. Hinc pendet beneficiorum conditiones, sive proprietates, quæ beneficiis ferè cohærent, & perpetuò præsumuntur inesse, quousque ex singularibus quibusdam adjunctis detracta à beneficiis, apertissimis probationibus non demonstrantur. Istarum prima oritur ex sacra ordinationis natura: ut enim sacra ordinatio perpetuò Clericum sacris addicit officiis, ita beneficium, quod ex originaria sui institutione à sacra ordinatione pendet, postulare videtur, ut qui semel beneficio potitus est, ab eodem sine causa ne-

& cætera in usus erogent à sacris canonibus præstitutos. Non memoro beneficia recentioris erectionis; ista enim instar veterum erecta sunt, eamque formam ut plurimum acceperunt, exceptis quibusdam singularibus à fundatoribus adjectis legibus, quam cætera similia beneficia sortita jam fuerant juxta commemoratas temporum rationes. Ut paucis universa concludam, hodie res eò devenit, ut beneficium esse dicatur, quoties Clerico cuiquam aliquod munus ecclesiasticum obeundum demandatur ita, ut etiam ipsi certa jura, sive obventiones, cujuscumque illa sint generis, administranda, dispensandaque ut plurimum ex Ecclesiae instituto, aliquando autem ex singulari quodam fundatorum placito, concedantur.

queat aut deturbari ab aliis, aut ipse recedere. Altera oritur ex generali illorum omnium, qui beneficia erexerunt, præsumpta voluntate, quæ ea fuisse videtur, ut beneficium semel erectum perpetuò in Ecclesia maneat, nunquam autem ab ipsis revocetur, aut ad aliorum potestatem transferatur. Tertia proficiscitur ex Ecclesiastica lege, quæ generaliter voluit, officia singula ita esse tributa, ut alter administer ab altero non turbetur, eviteturque confusio, unde fit, ut beneficium inter plures dividi nequeat. Postrema eandem ferè habet originem; nimirum ex utilitate Ecclesiae, & rectæ distributionis officiorum ratione, qua fit, ut nemo ex Clericis pluribus beneficiis cumuletur. Sunt hæc singula in hoc, & subsequentibus capitibus explicanda.

Ut de perpetua beneficiorum militia pri-

De perpetua Beneficiorum militia.

primùm dicam, certum est, Clericum certo beneficio donatum, aut recedere, aut repelli ordinario jure non posse, & primò quidem quia, ut superius præfatus sum, ita postulat natura sacra ordinationis, cui beneficium origine saltem inspecta cohæret; secundò quia etsi demus, beneficii imaginem distingui posse, quemadmodum recentioribus sæculis distincta fuit, ab imagine ordinationis sacrae, adhuc natura ipsa simplex beneficii perpetuam beneficiarii militiam postulat; tertio quia ita sanxerunt sacri canones, sive ad naturam ordinationum, sive ad naturam beneficiorum exprimendam editi. Ajebat jam Paulus Apostolus I. ad Corinth. cap. 7., unusquisque in qua vocatione, vocatus est, in ea permaneat, innuens, sacram ordinationem divinis ministeriis omninò mancipare Clericum, & in suscepto munere detinere. Character ipse perpetuus, qui in sacra ordinatione imprimitur, & nullo unquam tempore, nulla etiam ratione delendus, idipsum insinuat, & quemadmodum character baptismalis ita devincit hominem christianæ communioni generali, ut baptizati sine grandi scelere nequeant susceptum jugum excutere; ita & character sacrae ordinationis & ipse indelebilis ita devincit hominem clericali societati, ut sine delicto nequeat ordinatus ad laicorum conditionem remeare. Id sanè postulat inde colligatum arctissimum, quo sicut Ecclesia Clerico, ita Clericus Ecclesiae adstringitur, vinculum; neque enim æquitatis ratio patitur, ut illud facilè Clerici gratia relaxetur in detrimentum Ecclesiae, Ecclesiam verò indissolubili nexu devinciat. Quòd si monasticae professionis natura illa semper fuit, ut ita Monachus Monasterio, sicut Monasterium Monacho obligetur, cur non idipsum operetur in Clerico sacra ordinatio? Fateor quidem, argumenta hæc non eandem vim habere in minoribus ordinibus, ac non adeo sacris, qualem habent in ordinibus majoribus, & à Christo institutis; eaque propter receptum

esse juxta hodiernam disciplinam, ut Clerici infra Subdiaconos constituti vitam clericalem sine pœnæ ullius formidine derelinquant. Verùm si quidam sunt gradus in Hierarchia ecclesiastica, non divina, ut ferè placet, sed ecclesiastica designatione constituti, in his sanè Ecclesia ipsa divinam majorum ordinum institutionem imitata est, sive generalis Hierarchiae à Christo institutæ gradus auctoritate sua distinxit; &, quæcumque sit institutionis, distinctionisque ratio, facilè intelligitur, majores ordines exemplo minoribus esse debere, ita ut quod in illis obtineat ex jure divino, & istis jure ecclesiastico accommodetur; & tantum in istis quidquam valeat Ecclesia indulgere, remittere, dispensare. Cujus rei argumento gravissimo est, quòd si quis Clericus non tantum dixerim minoribus ordinibus, sed clericali tonsura initiatus à conditione clericali recedat, atque inde facti pœnitens in clerum revertatur, non iterum ordinatur, aut clericalem tonsuram recipiat, sed quasi postliminio reversus non tam novus Clericus videatur, quàm veterem Clericum non amisisse. Quòd si quum à clero recederet, à pœna immunis fuit, aut etiam culpa, id obtinuit ex singulari consuetudine sacrorum Antistitum erga inferiores Clericos indulgentia præter summi juris custodiam, ex quo ipsa generalia legum principia dici nequeunt immutata. Num verò ex eo, quod hodie beneficiorum collatio ab ordinatione distinguitur, aliis regulis utendum est? Divisio collationis ordinum, & beneficiorum id operari neutiquam potest; quando etiam si collatio beneficiorum nihil cum ordinatione commune haberet, & eadem vigerent adhuc, & alia superessent argumenta. Reverà si Clericus beneficium obtinet, ex parte sua sibi Ecclesiam obstringit, à qua sine causa à beneficio repelli non potest. Cur Clericus idem Ecclesiam liberè deseret? Adde his, beneficia universa esse munera publica, quorum abdicatio etiam juxta civilium legum providentiam